

DANSK KRONIK.

Den af justitsministeriet i 1950 nedsatte kommission har afgivet sin *Betænkning angående ændring af svangerskabslovgivningen m. v.* (Betænkning nr. 96, 1954, 185 sider). Det var kommissionens hovedopgave at undersøge, på hvilke punkter der i tiden siden svangerskabsloven af 18. maj 1937 og ændringsloven af 15. marts 1939 trådte i kraft havde vist sig at være trang til ændringer i lovgivningen. Man vil naturligt begynde med at spørge, hvorledes kommissionen ser på *indikationsproblemet*. Der foreligger her indstillinger fra et flertal og tre mindretal. Flertallet (10 medlemmer) har i det væsentlige ønsket at fastholde de gældende regler og afviser den rene sociale indikation. Flertallet har dog stillet et principielt vigtigt ændringsforslag, idet justitsministeren skal kunne tillade afbrydelse af et svangerskab, „såfremt ganske ekstraordinære omstændigheder gør afbrydelsen påkrævet“. Med hensyn til området for den medicinske indikation foreslår man en tydeliggørelse ved til ordene „alvorlig fare for kvindens liv eller helbred“ at føje følgende: „Ved bedømmelsen af denne fare skal der også tages hensyn til truende fysiske eller psykiske svækkelsestilstande og til de forhold, hvorunder kvinden må leve“. Der foreslås en udvidelse af den eugeniske indikation. Det første mindretal (4 medlemmer) foreslår adgang til svangerskabsafbrydelse efter en social indikation: „når kvindens velfærd er så alvorligt truet, at de hjælpeforanstaltninger, der kan bringes i anvendelse, må skønnes at være uden fornøden virkning“. Det andet mindretal, overkirurg *Fabricius-Møller*, vil gøre svangerskabsafbrydelse lovlig. Det tredje mindretal, professor *Rydberg* (der har afgivet en omfattende særbetænkning), foreslår, at strfls § 242 om fosterdrab genindføres, men med en tilføjelse om straffrihed efter et snævert medicinsk, et eugenisk og et etisk kriterium. De to førstnævnte mindretal har dog bemærket, at de — såfremt deres forslag ikke kan gennemføres — betragter flertallets forslag som et fremskridt i forhold til de gældende regler.

Kommissionen har med megen styrke fremhævet betydningen af, at uønskede svangerskaber søges forebygget, og at der i langt videre omfang end hidtil iværksættes almene og individuelle hjælpeforanstaltninger for gravide kvinder. Der foreslås bl. a. indført en lovbestemmelse om, at graviditet og barnefødsel ikke er lovlig afskedigelsesgrund, og det er endvidere kommissionens opfattelse, at en betydelig forøgelse af de individuelle ydelser gennem mødrehjælpsinstitutionerne er absolut nødvendig.

Der stilles forskellige forslag til ændringer med hensyn til fremgangsmåden ved meddelelse af tilladelse til og ved gennemførelsen af svangerskabsafbrydelse. Et hovedpunkt er forslaget om, at indikationsspørgsmålet henlægges til nogle til mødrehjælpsinstitutionerne knyttede *samråd*, i hvilke både social og lægelig — herunder psykiatrisk — sagkundskab er repræsenteret. Der skal endvidere være et *central-*

nævn, som ikke er appelinstant, men udøver en vejledende virksomhed. En medicinsk indikation skal kunne stilles af en sygehusoverlæge.

Med hensyn til straffebestemmelserne stiller kommissionen forslag dels om en lempelse af straffen for kvinden selv, dels om en slettelse af de i lovens § 6, stk. 3 og 4, indeholdte strafminima på 2 års fængsel.

Justitsministeriets færdselsudvalg af 1949 har afgivet *Betænkning angående revision af færdselsloven og loven om motorkøretøjer* (Betænkning nr. 91, 1954, 211 sider). Udvalget har udarbejdet et udkast til en *færdselslov*, som skal træde i stedet for både motorloven af 1927 og færdselsloven af 1932 og således være en almindelig lov om „færdsel på vej“. Under hensyntagen til den internationale færdselskonvention af 1949 og i nært samarbejde med delegerede fra de øvrige nordiske lande har udvalget behandlet de færdselsmæssige problemer, som kræver lovregulering: køretøjers indretning, førerens kvalifikationer, færdselsregler, færdselsregulering etc. Her skal fremhæves udvalgsflertallets forslag om *straffebestemmelser* (jfr. især §§ 63 og 64 sammenholdt med § 16). Medens den gældende færdselslov kun kender bødestraf, har udkastet — i tilknytning til motorlovens § 41 — fastsat en almindelig strafferamme af bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder. Spirituspåvirkede motorførere (samt førere af skinnekøretøjer), der er ude af stand til at køre på betryggende måde, straffes med hæfte eller fængsel indtil 1 år. Samme straf foreskrives for den, som kører efter at være fradømt førerretten. Der er i de nævnte tilfælde mulighed for bødestraf under særlig formildende omstændigheder. En motorfører med en alkoholkoncentration i blodet på 1.20 promille eller derover skal efter udkastet altid anses for at være ude af stand til at køre betryggende. Der foreslås endvidere en særlig regel om motorførere, som har en alkoholkoncentration på 0.60 promille eller derover, men ikke er godtgjort at være ude af stand til at køre betryggende; for disse personer gælder lovens almindelige ramme af bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder. Det fremgår af udvalgets bemærkninger (men ikke af lovtexten), at man tænker sig bøde som den normale straf for en førstegangsovertrædelse af denne art. — Tre mindretal i udvalget har ikke kunnet tiltræde flertallets forslag til regler om motorkørsel i spirituspåvirket tilstand.

Bestemmelserne om *frakendelse af førerretten* foreslås skærpet, navnlig således at frakendelse efter udkastet gøres obligatorisk bl. a. ved groft uforsvarlig kørsel. Herunder falder som et specielt delikt de ovenfor nævnte grove tilfælde af kørsel i spirituspåvirket tilstand (mangelende evne til at køre på betryggende måde), dog med mulighed for at undlade frakendelse under særlig formildende omstændigheder. Minimumstiden for frakendelse sættes ned fra 6 til 3 måneder, navnlig for at kunne afbøde følgerne af obligatorisk frakendelse, men med hensyn til de grove tilfælde af kørsel i spirituspåvirket tilstand sættes som hovedregel et minimum af 1 år. Der foreslås mere rimelige bestemmel-

ser end de gældende om tilbagegivelse af førerretten; afgørelsen henlægges til domstolene.

Blandt betænkningens bilag er optaget den internationale konvention af 1949 og den af danske, finske, norske og svenske delegerede udarbejdede indstilling om fællesnordisk færdselslovgivning.

Handelsministeriets alkoholkommission af 1947 har afgivet anden del af *Betænkning vedrørende ændringer i beværterlovgivningen* (Betænkning nr. 104, 1954, 222 sider). Kommissionen tager stilling til spørgsmålet om beværteres strafansvar for overtrædelse af reglen i beværterlovens § 33, stk. 2, om forbud mod udskænkning af stærke drikke for personer, der må antages at være berusede. Kommissionens udgangspunkt er de nyere domme, som tager afstand fra tanken om et ubetinget eller objektivt ansvar for værten, og man spørger, om domstolenes holdning også svarer til „det ædruelighedspolitisk hensigtsmæssige“. Et flertal i kommissionen foreslår tilføjet en bestemmelse om, at „bevillingshaveren er i alle tilfælde ansvarlig for overholdelse af forskrifterne (i stk. 2), medmindre der er godkendt en bestyrer, hvem ansvaret da pålægges. Flertallet mener ikke, at en sådan regel vil bringe den agtpågivende vært i forlegenhed, „idet der i givet fald formentlig vil blive taget hensyn til alt foreliggende, herunder i særdeleshed den måde, hvorpå den pågældende forretning i det hele drives“. Det synes efter denne bemærkning uklart, hvilken retstilstand flertallet ønsker at foreslå indført. Et generelt objektivt ansvar — sml. lovudkastets ord: „i alle tilfælde“ — kan i hvert fald ikke være tilsigtet, culpa-synspunktet er man ikke tilfreds med, og en regel om skyldformodning har man ikke valgt. — Mindretallet henviser til almindelige strafferetlige principper og ønsker ingen ændring i retstilstanden.

Ved grundloven af 5. juni 1953 vedtoges den nye bestemmelse i § 71, stk. 6, om, at lovligheden af en *administrativ frihedsberøvelse* skulle kunne kræves efterprøvet ved de almindelige domstole eller anden dømmende myndighed. Nærmere regler skulle fastsættes ved lov; det er nu sket ved lovene nr. 173 og 175—82 af 11. juni 1954. Lov nr. 173 angår retsplejeloven og tilføjer i denne et nyt kap. 43 a om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse. Sagerne forelægges (inden 5 søgnedage fra begæringens fremsættelse) for underretten på det sted, hvor — som det hedder — „den, om hvis frihedsberøvelse der er spørgsmål, har bopæl“; denne person og den besluttende myndighed er parter i sagen; der beskikkes den pågældende en sagfører, medmindre han ikke ønsker det; han kan bringes til stede i retten, hvis retten bestemmer det; sagerne afgøres ved dom, som kan ankes inden for 14 dage. De øvrige love gennemfører de fornødne ændringer i de forskellige love, som hjemler frihedsberøvelse af sindssyge og åndssvage, tvangsanbringelse på arbejdsanstalt o. s. v. For så vidt angår børn og unge under børneforsorg — hvor det er landsnævnet for børneforsorgs

afgørelser, der efterprøves — arbejder et udvalg under socialministeriet med spørgsmålet om, hvilken domstolsordning der bør være den endelige. — Forslag til revision af de nu vedtagne love skal forelægges folketinget i folketingsåret 1957—58.

Spørgsmålet om ordningen af *den øverste ledelse af politiet* har gennem en årrække været genstand for overvejelser; der har bl. a. været foreslået et departement eller et direktorat for politivæsenet. Spørgsmålet har nu indtil videre fundet sin afgørelse ved lov nr. 205 af 11. juni 1954, ved hvilken rigspolitichefembedet er bevaret, dog med visse ændringer i embedets forhold til justitsministeriet. Det hedder i loven — som består af ændringer i retsplejeloven —, at justitsministeren er politiets øverste foresatte og udøver sin beføjelse gennem rigspolitichefen, chefen for politiets efterretningstjeneste, politidirektøren og politimestrene. — Til rigspolitichef er udnævnt kontorchef i justitsministeriet *S. E. Heide-Jørgensen*, til chef for efterretningstjenesten politimester *E. Brix*.

I nær overensstemmelse med forslagene i en tidligere afgivet udvalgsbetænkning er der ved lovene nr. 198 og 199 af 11. juni 1954 gennemført en række ændringer i *militær retsplejelov* og *militær straffelov*. Samtidig er der vedtaget en lov om talsmænd og klageadgang for menige af det militære personel.

Et foreløbigt skøn over *kriminalitetens omfang i 1954* synes at vise en gunstig tendens. I hvert fald fremgår det af det københavnske opdagelsespolitisk månedlige opgørelser, at antallet af anmeldte forbrydelser i de første seks måneder af året var gået ned med godt 8 % i forhold til de samme måneder i 1953. Kun een måned havde et højere tal end i 1953, nemlig juni. Det vil senere vise sig, om der heri ligger en spire til en uheldig bevægelse opad.

Knud Waaben.

NORSK KRONIKK.

På initiativ av professor dr. juris Johs. Andenæs er i tilknytning til det juridiske fakultet ved universitetet i Oslo opprettet et institutt for kriminologi og strafferett. Instituttet har fått lokaler i Løkkevegen 7, Oslo, hvor bl. a. også Sosiologisk institutt holder til. Instituttet har fått tildelt kr. 15.000 til innkjøp av bøker o. likn. av det fonn skipsreder Anders Jahre skjenket Universitetet for en tid tilbake. — Instituttets leder er professor Andenæs.

Stortingets protokollkomite har uttalt seg om bl. a. benådningspraksis i landssviksaker. Komiteen finner på grunnlag av tilbakefallsprosenten blant benådede landssvikere at benådningene ikke har vært gitt i videre grad enn spesialpreventive hensyn tilsier. Tilbakefallsprosenten for vanlige førstegangsdømte lovovertredere er 27, mens den for benådede landssvikere bare er 1. Såvidt komiteen kan slå fast, har resosialiseringsproblemet for de benådede landssvikfangene ikke bydd på særlige vansker.

Når det gjelder de alvorligst straffede landssvikere, tilrår komiteen en viss forsiktighet ved spørsmålet om nåde skal gis.

Tallet på straffelte for forbrytelser er falt fra 4128 i 1952 til 3871 i 1953. Bortsett fra 1952 har det vært en stadig nedgang i tallet i årene etter krigen. Fra 1948 har der vært en nedgang på 20 pst. Sett i forhold til folkemengden har nedgangen vært 24 pst. Også i forhold til før krigen viser statistikken en betydelig nedgang i de relative tall.

Tallet på personer straffet for forseelser er steget med vel 1500 til ca. 42000 fra 1952 til 1953, men det er fremdeles betydelig lavere enn i førkrigsårene og de første årene etter krigen.

Politistatistikken for Oslo viser en nedgang fra 11029 anmeldte forbrytelser i 1952 til 10577 i 1953. Det blev ikke foretatt noe drap i 1953 mot 2 året før. Tallet på simple tyverier er gått ned mens biltyveriene er steget fra 584 i 1952 til 756 i 1953.

Tidligere sosialminister, cand. jur. Aaslaug Aasland, er konstituert i et nyopprettet midlertidig byråsjefembete ved Fengselsstyret. Embetet er tillagt den særlige oppgave å undersøke mulighetene for og forbedre en øket anvendelse av personundersøkelse innen strafferettspleien. Aaslaug Aasland har tidligere i en årrekke vært knyttet til fengselsetaten, senest i 1945 som direktør for Bredtveit kvinnefengsel.

Vilhelm Aubert som fikk den filosofiske doktorgrad for sin avhandling om straffens sosiale funksjon er utnevnt til dosent i retts sosiologi ved universitetet i Oslo.

Anders Bratholm.